

שלשתן^ז אם רצה הפועל יכול לחזור ולתבוע מבעל הבית, אע"פ שהחנוני לא חזר בו^ח, ומ"מ אין בעל הבית עובר משום בל תלין^ט.

מעמ"ש, ועי' בנ"י ובמאירי בסוגיא, והנ"י הביא בשם גאון שבשלחני וחנוני שמשכרים בכך יש קנין מעמ"ש אפילו כשאינו חייב לממחה, ועי' ש"ך (סימן קכו ס"ק יג) שאין כן דעת כל הפוסקים. נח. בגמרא (דף קיב ע"א) אהא דתנן המחזהו אצל חנוני אינו עובר, איבעיא להו חוזר או אינו חוזר, רב ששת אמר אינו חוזר ורבה אמר חוזר, ופסקו הראשונים כרבה, וכתבו התוס' (שם) שאם אמר לו הפועל אני פוטרך אפילו אם החנוני לא יתן לי, פשיטא שאינו יכול לחזור ולתבוע ממנו דאל"כ בכל מחילה תיבעי ליה אם צריכה קנין או לא, ואם אמר אני פוטרך אם יפרע לי החנוני, פשיטא שחוזר כשאין החנוני רוצה לתת לו, אלא הכא איירי שאמר לו הפועל סתמא שסומך על השלחני, ומיבעיא ליה מי אמרינן דאדעתא דהכי סמך שיתן לו, או דילמא לגמרי פוטר אפילו לא יתן לו, והקשו התוס' פשיטא שלא פטרו לגמרי, דכיון שאין כאן קנין ויכול השלחני לחזור, ודאי שיכול גם הפועל לחזור, דלאו בשופטני עסקינן שיפטור את בעה"ב ולא יוכל לגבות מהשלחני, וע"כ פירשו שאפילו בפטרו לגמרי ס"ל לרב ששת שאינו חוזר, דהוי כאומר השלחני לפועל סמוך עלי, ומתחייב השלחני מדין ערב, וממילא נפטר בעה"ב לגמרי, וכן פירש הרא"ש בדעת הירושלמי דס"ל כרב ששת מטעם דין ערב, ועי' תומים (סימן קכו סק"ה) שהאריך בביאור דברי הרא"ש, ובגדו"ת (שער כח ח"א אות ג), נה"מ (שם סק"ג) ובדברי חיים (דיני העושה שליח סימן ט), ומ"ש התומים בפירוש השלישי וכן הנה"מ שם צ"ע, שמדבריהם משמע שאם חוזר שלחני עובר בעה"ב, ומדברי הפוסקים לא משמע כן, ובלא"ה לא מצאתי טעם למה חולק רבה על רב ששת בסברא זו דדין ערב, והרי כתב הרמ"א בסימן קכט (סעיף ג) שאם פטר המלוה ללוה על פיו

נפטר בעה"ב מחיובו, דכיון שאין לפועל על החנוני כלום לא ניתק הפועל מבעה"ב וקרינן שכרו אתך, וכוונת האהב"ח ליישב גם קושית השער משפט, שלכן צריך הסכמת החנוני, שאם קיבל עליו באמת נפטר בעה"ב אע"פ שיכול לחזור בו, ועי' בערך ש"י.

ואני לא זכיתי להבין סברת הב"י שא"צ הסכמת השכיר, ואיך יפטר בעה"ב מחיובו, בשלמא אם יפרע לו החנוני היום, בודאי שנפטר בעה"ב, דלא גרע משלח שכרו ע"י שליח, ואפילו זרק לו בע"כ מסתבר שנפטר בעה"ב, אבל אם לבסוף לא פרע לו ואנו באים לפטור בעה"ב מכח ההמחאה, מהיכי תיתי יפטר, ומסברא נראה שאפילו מסר מעות לשליח לפרוע לפועל, ופשע השליח, או אפילו נאנס ולא מסר לפועל, שאין בעה"ב נפטר כל שלא אמר לו הפועל למסרו לזה, ואפשר לפרש כונת הב"י שהמחזהו אצל חנוני והיה על הפועל להטריח עצמו כדי לקבל המעות מיד החנוני, אע"פ שלא נתרצה ולא הלך לקבל, אין בעה"ב עובר, כיון שבידו היה לקבל מעותיו, ויכול בעה"ב להטריח את הפועל לקבל מעותיו, אבל אה"נ אם הלך ולא נתן לו החנוני מודה הב"י שאם לא נתרצה מתחלה עובר בעה"ב. נו. שו"ע סימן שלט סעיף י, וכן פירש באהב"ח בשם הפוסקים שאם נתן לו פשיטא שאין בעה"ב עובר, וכמ"ש לעיל בדין המחזהו במעמ"ש, וכבר כתבתי שאף החנוני אינו עובר, וכ"ש כאן שאין עליו שום חיוב, וכתב בנה"מ (סימן צא) שאם מתו הפועל והחנוני ואין ידוע אם נתן או לא, יחלוקו היורשים ביניהם, כדין ממון המוטל בספק, עיי"ש.

נו. כמו שפירשו הראשונים סוגית הגמרא דאיירי שלא מדין מעמ"ש, וכמו שכתב הרי"ף שאין החנוני חייב לבעה"ב כלום, שבזה לא תיקנו קנין

בג. המחזהו אצל חנוני וקנה מיד הפועל, אינו יכול לחזור ולתבוע מבעל הבית^פ,

גוונא, ועי' מ"ש בזה בפת"ח (ח"א) דיני הלואה (פרק יא) בדיני מעמ"ש, ועי' להלן.

נמ. אהבת חסד (שם ס"ק יג), ונראה דלא מיבעיא אם חזר הפועל מבלי שחזר החנוני, ודאי שאין בעה"ב עובר, שהרי יכול לקבל שכרו מהחנוני, אלא אפילו חזר בו החנוני ומחמת כן חזר הפועל, כיון שניתק חיוב בל תלין שעה אחת, אין בעה"ב חוזר לחיוב, ואע"פ שלתירוץ השלישי שבתוס' לא ס"ל לרבה סברא זו, אבל לתירוץ שני, וכן דעת הרא"ש, משמע שגם רבה סובר כן, וכן משמע בגמרא דלא איירי כלל מאיסור בל תלין, וכמ"ש מעבר הוא דלא עבר הא מהדר הדר (וכתב בנתיב החסד (שם) שלפי"ז יש ללמוד דין חדש, שאם תבע הפועל ולא היו לו מעות, ונתרצה הפועל לקבל שכרו ביום אחר, ושוב השיג מעות תוך זמנו, אינו עובר עוד, ואפשר שאין זה בכלל ניתק, ע"כ).

וב"ב בערך ש"י, והוסיף דמה שהפועל יכול לחזור הוא משום שלא מחל גוף הממון, אבל חיוב בל תלין מחל, כיון שהסכים לקבל מהשלחני והוא לא שכרו, ע"כ מחל על בל תלין, שהרי אף אם לא יתן לו השלחני ביומו לא יעבור על בל תלין (לכאורה יש לעיין אם אינו דומה לע"מ שלא תשמטני שביעית, שאין אדם יכול למחול איסור מבלי שימחול עיקר הממון). ועי"ש עוד שכתב דמה שהפועל יכול לחזור הוא משום דמחילתו הוי כאסמכתא, ויש אומרים שאסמכתא קונה מן התורה, ולכן לענין איסור בל תלין אזלינן בתר דין תורה. ובנה"מ (סימן קכו סק"ג) כתב שאם חזר בו החנוני קודם שעבר היום, לא נפטר בעה"ב מחיוב בל תלין, עיי"ש.

פ. רמ"א סימן שלט סעיף י, מדברי התוס' והרא"ש הנ"ל (הערה נח), דכיון שקנה מידו בודאי נתכוין לפטרו אפילו לא יתן לו החנוני, והיינו כשאמר לו סתם אני פוטרך, שבלא קנין אינו מועיל.

חשיב כשעת מתן מעות ומתחייב מדין ערב, ואפשר שלכן לא רצה הרא"ש לפרש בסוגיא דידן דפליגי בסברת דין ערב (שנתקשו בזה האחרונים הנ"ל), משום דס"ל שאינו מתחייב אלא כשאמר לו לפוטרו, או שנעשה בפירוש ערב וממילא יכול לפוטרו, אבל כאן הרי לא אמר לו החנוני שיפטרנו, ורק הסכים לבקשת בעה"ב לתת לפועל שכרו, ולכן אין כאן דין ערב.

ובפירוש שני כתבו התוס' דאיירי כשאמר לו בהדיא אני פוטרך אם יתן לי ואם לאו אחזור עליך, ונחלקו רבה ורב ששת כשלא חזר החנוני מהסכמתו, אם יכול הפועל לחזור, ולשני הפירושים כתבו דמחילה בעלמא א"צ קנין, דע"כ איירי כשלא קנו, דאי קנו מידו מודה רבה שאינו חוזר. ובתירוץ שלישי כתבו התוס' שלענין עצם זכות חזרה כו"ע מודים שיכול הפועל לחזור, ולא נחלקו אלא לענין בל תלין, והיינו אם חוזר בעה"ב לחיוב בל תלין בחזרת הפועל עליו, דס"ל לרב ששת דכיון שניתק חיוב בל תלין שעה אחת כשסמך אצל שלחני, שוב אינו חוזר לחיובו, ורבה סובר כיון דתוך זמנו הוא חוזר גם לחיוב בל תלין.

והרא"ש פירש כפירוש השני שבתוס', דאיירי כשלא חזר החנוני ורוצה הפועל לחזור ולתבוע מבעה"ב, דרב ששת סבר אינו חוזר כיון שמחל לבעה"ב והשלחני אינו חוזר, ורבה סובר דלא חשיב מחילה. וכ"כ הטור, ואם המחזהו אצל שלחני ואין לו בידו כלום, וזה לא אמר בפרוש אני פוטרך אלא בסתם, ולא קנו מידו, יכול השלחני לחזור בו מליתן, ואז דבר פשוט שחוזר ותובע מבעה"ב, אלא אפילו אין השלחני חוזר בו יכול לחזור ולתבוע מבעה"ב, וכן פירש הסמ"ע דברי השו"ע, דכיון שאם רוצה החנוני יכול לחזור, יכול גם הפועל לחזור, ובאהבת חסד (פרק י בנתיב החסד ס"ק טו) הוסיף דאף דמחילה בעלמא א"צ קנין, זה לא חשיב מחילה כיון שלא פטרו בכל

וכן אם פטר הפועל לבעל הבית בפירוש, אף בלא קנין, אינו יכול לחזור^{סא}.

בד. האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים^{סב} ואמר להם השליח שכרכם על בעל הבית, אין השליח עובר^{סג}, ואף בעל הבית אינו עובר באיסורי

לא יוכל שמעון לחזור, וכיון שבאמת יכול לחזור הו"ל מחילה בטעות, אבל אם פטרו בפירוש או בקנין, אה"נ שאף אם לא יתן לו לא יוכל לחזור. ובנה"מ (שם) הביא דברי הרא"ש בסוגיין שכתב, אבל קנין מועיל, דודאי לפטרו לגמרי נתכוין אפילו לא יתן שמעון, דאי לפטרו כשיתן לו זה, לזה לא הוצרך קנין שכבר נפרע, ע"כ, והקשה הנה"מ שמדברי הרא"ש משמע דקנין מהני אף אם יחזור בו שמעון, וקשה דכי היכי דבלא קנין לא מהני משום דהוי מחילה בטעות, גם בקנין יהא כקנין בטעות, וע"כ פירש דמ"ש הרא"ש דודאי לפטרו נתכוין אפילו לא יתן, היינו שמדחה אותו ואינו נותן, אבל אינו חוזר מהסכמתו, ולזה מהני הקנין שלא יוכל לחזור, ואין זה קנין בטעות, שהרי לבסוף יתן לו, וע"ז מסיים הרא"ש דאי לפטרו כשיתן, דהיינו לאחר שכבר נתן ממש, לזה א"צ קנין שכבר נפרע, אבל כל זמן שלא נתן ודאי אינו מועיל בלא קנין אפילו שהשלחני אינו חוזר, וכשהשלחני חוזר לגמרי, אפילו בקנין אינו מועיל, דהו"ל קנין בטעות, ועיי"ש שהאריך להוכיח כדעת הסמ"ע, ועי' גם בתומים (שם סק"ה). סב. בפת"ש מדייק מדלא קתני אומר אדם לשלוחו, שאינו אלא לענין דיעבד, אבל בשו"ע הרב כתב, גדולי החכמים היו נוהגים לשכור פועלים ע"י שליח וכו' כדי שלא יבואו לעבור בלא תעשה אם יהיו טרודים ולא יהיה להם פנאי לפרועם בזמנם, והוא עפ"י מ"ש בגמרא (ב"מ דף קיא ע"א) שיהודה בר מרימר עשה כן, ועפ"י דברי התוס' (שם) שזה מועיל לענין איסור תורה, ולענין איסור דרבנן אם הוא טרוד, כמ"ש לעיל.

סג. שו"ע סימן שלט סעיף ז, וזה פשוט שאין השליח עובר, שהרי אין שכרו עליו כלל,

סא. אהבת חסד (פרק י סעיף ז), דבכה"ג הוי מחילה גמורה וא"צ קנין, ודוקא כשאמר לו בפירוש שאפילו לא יתן לו החנוני לא יחזור עליו, אבל אם אמר אני פוטרך אם יתן לי, לא חשיב מחילה ויכול לחזור, והוא עפ"י דברי התוס' והרא"ש דלעיל.

וכתב בנתיב החסד בשם הפרישה שאם אמר אני פוטרך, והשלחני רוצה ליתן לו, אין הפועל יכול לחזור, ותמה עליו דממ"נ אם אמר אני פוטרך בפירוש בכל גווני, הוא ודאי מחילה גמורה שא"צ קנין, דלא פליגי התוס' בתירוץ שני על תירוץ ראשון בזה, ואם אמר אם יתן, או בסתמא נמי דהוי כמו אם יתן, לא הוי כלל מחילה ולרבה יכול לחזור (אפילו כשהחנוני רוצה ליתן), ולענ"ד תמוה יותר שבסימן קכו (סעיף ב) כתב השו"ע שאם אמר ראובן לשמעון תן מנה ללוי ואפרענה לך לא קנה (מדין מעמ"ש) וכל אחד משלשתן יכול לחזור (והוא דין חנוני דלעיל), וכתב הרמ"א ואפילו מחל המלוה (בענינו השכיר) ללוה יכול לחזור בלא קנין, ע"כ, ומשמע דאיירי במחילה סתם והיינו שאמר לו אני פוטרך ואפרע משמעון, דאי במחילה בפירוש הרי א"צ קנין, וכתב הסמ"ע (שם ס"ק יט) בשם רבינו ירוחם שאפילו לא חזר בו שמעון יכול לוי לחזור בו (ובזה סותר לכאורה הסמ"ע דברי עצמו בפרישה סימן שלט), והש"ך (שם ס"ק טו) הקשה דבשלמא כשחזר בו שמעון שפיר יכול לוי לחזור משום דהוה מחילה בטעות, אבל כשלא חזר שמעון למה לא תועיל מחילה, ולכן כתב שרק אם חזר בו שמעון יכול לוי לחזור, והוא כדברי הפרישה הנ"ל, והקצה"ח (שם) תירץ דכל זמן שיכול שמעון לחזור לא נגמרה המחילה, וכל שלא נתן לו יכול גם הוא לחזור, וגם זה בכלל מחילה בטעות, שסבר שע"י ההמחאה

תורה^{סד}, אבל באיסור דרבנן עובר^{סה}, ואם שכרן באופן שהשליח חייב בשכרן, השליח עובר^{סו}.

לשדה חבירו שלא מדעתו, שאין החיוב אלא משום שנהנה, ה"ז כשאר חוב ואינו עובר בבל תלין, וכ"כ בהדיא בפת"ש (סימן פט סק"ב), ונראה לפי דבריו דלאו דוקא כשהשביח בהוצאות, דה"ה בשכר הפעולה, ולכאורה ה"ה בעושה לחבירו טובה או פעולה מבלי שיבקש ממנו, אע"פ ששכר פעולה הוא אינו עובר, וכמ"ש בפת"ש (שם) דלא עדיף משכרו ע"י שליח.

ובפרק י הבאתי מדברי החזו"א שבמקום שחייב לשלם כפועל בטל, כל דיני שכר שכיר עליו, וה"ה לענין בל תלין, משא"כ כשהחיוב הוא מדינא דגרמי, ונראה דה"ה כשהחיוב הוא מדין ערב.

ובתב בספר הליכות ישראל דה"ה בסרסור, אם עשאוהו שליח לסרסר יש בו משום בל תלין כדין קבלן, אבל אם עמד מעצמו אין בו משום בל תלין, וכמ"ש לעיל, אלא שמסתפק שם בשדכן אם עיקר חיוב הוא על החתן והכלה, וההורים אינם אלא כשלוחים (עי' פרק יד סעיף ב), ממילא אין כאן משום בל תלין משום דהוי כשכרו ע"י שליח, אלא שמצדד לומר דכיון שהמנהג שההורים משלמים, ה"ז כאילו אמר שכרך עלי שעובר, וכתב שבמקום שנוהגים לשלם מיד בכתבת התנאים, עוברים, ובמקום שהמנהג לשלם אחר נישואין, מסתפק שם, ואפשר דדמיא כהתנהגה שלא לשלם עד זמן פלוני, שאף משהגיע הזמן אינו עובר, וכמ"ש לעיל (סעיף יז).

סו. שו"ע שם, ועי' פרק ח (סעיף יב ואילך) באיזה אופן מתחייב השליח בשכרו, וכתב באהבת חסד (פרק י סעיף ד) בדין אפוטרופוס על נכסי חבירו, אע"פ שהפועל יודע שאין המלאכה שלו, ואפילו שכרו סתמא, הוי כאומר שכרך עלי, וכן אשה הנושאת ונותנת בתוך הבית ושכרה פועלים אפילו בסתמא, עוברת משום בל תלין, ובנתיב

ומשמע שאפילו משום בל תשהא אינו עובר, ובכסף הקדשים (סימן קכו סעיף ט) כתב דמ"מ מוטל עליו תשלום השכירות. וכתב באהב"ח בשם ביאור הגר"א שאפילו שכרו לעשות בשלו, אם אמר לו שכרך על פלוני אינו עובר.

ובשו"ת שו"מ (מהדו"ב ח"ג סימן מב) כתב שהנותן בגד לחייט לתקנו לצורך החייט עצמו והבטיח לו שכרו, אינו עובר, משום שאין פעולתו אתו (עיי"ש כמה דברים בדרך דרוש בענין בל תלין), ולפי דבריו גם בשל הפקר אינו עובר, אבל משמעות הפוסקים שכל ששכרו עליו עובר.

סד. שו"ע שם, ובגמרא (דף קי ע"ב) אמרו הטעם לפי שלא שכרו, ופירש"י ולא קרינן שכיר גביה, ובתוס' רי"ד הקשה הרי שלוחו של אדם כמותו, וכתב הטעם שאין סמיכות דעת מצד הפועל שיפרע בזמנו כשלא שכרו בעצמו, אבל לעצם חוב השכירות ע"כ בעה"ב חייב, ובשו"ת תשורת ש"י (ח"ב סימן פו) כתב בשם שו"ת שו"מ (מהדו"ס סימן א) שמדבריו משמע שגם חוב השכירות אינו על בעה"ב, ותמה על דבריו, וכן משמע ממ"ש שעובר משום לא תשהא, והתשורת ש"י תירץ דהוי כמילי דלא מימסרי לשליח (וכ"כ גם הרש"ש, עיי"ש), אבל לענין עיקר החיוב, כיון שגילה דעתו שרוצה לשכור חייב במה שפסק השליח, והאריך להוכיח שדוקא כשאמר לו סתם שכור לי פועלים, אבל בנ"ד ששלחו לשכור רופא פלוני לא הוה בגדר מילי וחייב המשלח, ובמשך חכמה (פ' קדושים) מדייק מלשון תרגום אונקלוס שמפרש שכיר אתך דהיינו שהוא נשכר אתך, ולא קאי על שכר השכיר, ולכן ע"י שליח פטור.

סה. שו"ע שם, שלא נתמעט אלא לענין בל תלין אבל החוב נשאר עליו, ועובר משום בל תשהא כשאר חובות.

ומשמע בקצה"ח (סימן עה ס"ק יג) שביורד

כה. יש אומרים שאם מת הפועל תוך הזמן אין בעל הבית עובר מחמת חוב השכירות ליורשיו^{סז}.

כו. יש אומרים שמותר לפועל להכנס לבית בעל הבית כדי לתבוע שכרו^{סה}, וכן אין השכיר עובר משום לא תהיה לו כנושה^{סט}, ומותר לו להכנס לביתו כדי למשכנו אפילו שלא עפ"י בית דין^ע.

ובל זה בגזבר של מוסד שידוע שאע"פ שיש מנהלים האחראים על המוסד, עיקר אחריות הבצוע והתשלום מוטל על המנהל או הגזבר היום יומי, אבל בעה"ב שיש לו פקידים המנהלים את מפעלו ואחראים לבצוע היום היום, ועיקר האחריות עליו, אין זה גורע מאחריותו לחיוב תשלום שכר הפועלים, דהוי כאילו פירש שכר על בעה"ב.

סז. אהבת חסד (פרק ט סעיף ו), שאין היורש שכיר גביה, ולא עדיף משוכר ע"י שליח, ופשוט שמשום כל תשהא עובר.

סה. רמ"א סימן שפט סעיף י, והיינו שאם ניזוק שם דינו כנכנס ברשות (ודוקא באופן המבואר בגמרא (ב"ק דף לג ע"א) שלא אמר לו להכנס, וכ"ש כשאומר לו להכנס, אבל כשאמר לו שלא יכנס, מסתבר שפועל לא עדיף משאר בני אדם שדינו כנכנס שלא ברשות), והוא עפ"י דברי הרא"ש שבזמן הזה דרך לפרוע במזומנים ואין לבעה"ב מעות בשוק, ועי' ט"ז (שם) שתמה על הרא"ש שפסק ע"פ מנהג נגד ברייתא מפורשת, וכתב שגם הרש"ל חולק על הרא"ש.

סט. כסף הקדשים (סימן צז), שאינו נקרא נושה אלא בחוב הלואה, וסיים שאולי יש להזהר.

ע. שו"ע סימן צז סעיף יד, בין שכר עצמו ובין שכר בהמה וכלים או שכר ביתו, שבחוב שלא מחמת הלואה לא נאמר איסור לא תבוא אל ביתו, ואם זקפו עליו במלוה אסור. ומ"מ משמע שאומן רשאי לעכב הכלי עד שיתן לו שכרו, אבל לא שכיר, וברמ"א (סימן עב סעיף יז) כתב שמלמד רשאי לעכב ספר של בעה"ב שבידו עבור חוב

החסד (שם) מסתפק אם הבעל עובר, דאפשר שאינה אלא כשליח דעלמא, או דילמא אשתו כגופו, ובערוה"ש פשיטא ליה דאשתו כגופו לענין זה.

ועפ"י נראה שמנהל מוסד או מפעל שמוטל עליו תשלום השכירות לפועלים, עובר כדין אפוטרופוס בנכסי חבירו, וכן נראה מדברי הרשב"א בתשובה (ח"א סימן אלף קנז) שהשוכר מלמד ללמד לבני עניים שכרו עליו, אלא שבמשלשון השאלה נראה דאירי כשאמר שכרך עלי, ואילו הרשב"א בתשובה כתב דהוי כשכרו לעשות בשלו והראהו בשל חבירו, וסיים וכ"ש שהוא גזבר של הקדש, ונראה דמ"ש דהוי כשוכר בשלו וכו' הוא עפ"י דעת הפוסקים דבכה"ג שכרו על השליח, כמ"ש בפרק ח (סעיף לח) ולכן כתב שאפילו בכה"ג חייב, וכ"ש כשהוא גזבר, ואפשר דאף לדעת הפוסקים בשוכר בשלו והראהו בשל חבירו אין שכרו עליו, היינו דוקא בשל אחרים שיש בעלים ממי לתבוע, אבל במנהל מוסד שהפועל יודע שאין ממי לתבוע, עיקר סמיכות דעתו עליו ושכרו עליו מיקרי, ולא הוי כשכרו ע"י שליח, וכמו שסיים הרשב"א וכ"ש שהוא גזבר, והיינו שידוע שהגזבר אחראי על תשלום השכר.

ומ"מ לאחר שנסתלק מגזברותו נפטר מחיובו, שידוע הפועל שאין אחריותו אלא כל זמן שהוא בתפקידו כגזבר, ויש להסתפק בגזבר הבא אחריו אם חייב בתשלום השכירות שהראשון שכר, וממילא גם בבל תלין, ומסברא נראה שמכיון שנכנס כגזבר במקום הראשון, קיבל עליו כל אחריות קודמו.

כו. יש אומרים שאין יכולים להקנות מדין מעמד שלשתן חוב שכירות קודם גמר המלאכה^{עא}.

כח. יש אומרים שאין איסור רבית בחוב שכר שכיר^{עב}, ואין איסור רבית בהקדמת מעות על שכירות^{עג}.

דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, היינו שאינו חייב לשלם, אבל מ"מ הו"ל כחוב לפני זמן הפרעון, והקצה"ח (שם) הוכיח כדעת השו"ע, ונראה שבקבלנות מודה הש"ך שאין חיוב קודם גמר המלאכה, ועי' שו"ת בית שלמה (או"ח ח"א סימן עח ובהג"ה מכן המחבר), ועי' מ"ש בזה בפת"ח (ח"א) דיני הלואה (פרק יא).

עב. עי' ברית יהודה (פרק ב סעיף יז).

עג. עי' ברית יהודה (פרק כו), והיינו שיכול להוזיל לו עבור הקדמת דמי השכירות, והוא שלא יקדים לו מעות קודם שיתחיל במלאכה, וכמבואר שם באריכות פרטי הלכה זו בע"ה.

השכירות, ולכאורה משמע שבכל חוב שכירות הדין כן, וצ"ע. ופשוט שכל זה רק לעכב עד שיתברר או ימכרנו עפ"י ב"ד, אבל אינו יכול לעכב בידו לגמרי וליקח לעצמו, וכמבואר בפת"ח (ח"א) דיני הלואה (פרק ח). ובשו"ע (סימן צו סעיף כט) הביא ב' דיעות אם בחוב שכירות משאירים כדין סידור, עיי"ש, ועי' מ"ש בפת"ח (ח"א) דיני הלואה (פרק ב סעיף כד).

עא. שו"ע סימן קכו סעיף יח, דכיון ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, נמצא שאין בעה"ב חייב לו עדיין, ואינו יכול להקנותו במעמ"ש, והש"ך (שם ס"ק עו) תמה דאע"ג